

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, *Πρωταγόρας*, 321b-322a

A1.

1-Λ, 2-Σ, 3-Λ, 4-Λ, 5-Λ

B1.

Ο Επιμηθέας, παρουσιάζεται στον μύθο του Πρωταγόρα ως ο απερίσκεπτος, ο σκεπτόμενος κατόπιν εορτής. Πράγματι, χωρίς να το καταλάβει ξοδεύει όλες τις δυνάμεις – εφόδια στα άλογα όντα αφήνοντας έτσι τον άνθρωπο χωρίς αυτάρκειες σωματικές δυνάμεις και ικανότητες (ὁ Ἐπιμηθεὺς ... ὅτι χρήσαιο). Η ασυλλόγιστη διανομή των δυνάμεων αποκαλύπτει την απερίσκεψία και επιπολαιότητα του Επιμηθέα, που ξεκινά τη διανομή δυνάμεων και ικανοτήτων χωρίς ουσιαστικό προγραμματισμό και χωρίς να διαφυλάξει κάποιες δυνάμεις για τον άνθρωπο, αφήνοντάς τον εντελώς απροστάτευτο σε άμεσο κίνδυνο για την επιβίωσή του.

Ο Προμηθέας, δηλαδή αυτός που σκέπτεται προτού ενεργήσει, ο προνοητικός, μη γνωρίζοντας τι να κάνει για να σώσει τον άνθρωπο, όταν έρχεται για να ελέγξει τη διανομή του Επιμηθέα και διαπιστώνει πως ο άνθρωπος έχει μείνει χωρίς εφόδια και δεξιότητες, κλέβει από τον Ήφαιστο και την Αθηνά, τη φωτιά και τις τεχνικές γνώσεις (*Ἀπορία οὖν σχόμενος ὁ Προμηθεὺς σὺν πυρί*). Ο Προμηθέας, επομένως, παρουσιάζεται να αντιμετωπίζει άμεσα και αποφασιστικά το πρόβλημα λειτουργώντας με έντονα ανθρωπιστική διάθεση. Ο φιλόανθρωπος Τιτάνας κλέβει πολύτιμα κτήματα των θεών, γι' αυτό και η τιμωρία του από τον Δία θα είναι πολύ αυστηρή και σκληρή. Η στάση του Προμηθέα αποτελεί παράδειγμα επίλυσης προβλημάτων με αμεσότητα και αποφασιστικότητα, αλλά και υπέρβασης των καθιερωμένων ορίων με το αντίστοιχο τίμημα. Η παρέμβαση του Προμηθέα που θα οδηγήσει στη δημιουργία του ανθρώπινου πολιτισμού συμβολίζει την προσπάθεια των ανθρώπων να δαμάσουν το φυσικό περιβάλλον και να το διαμορφώσουν κατάλληλα για τη δική τους επιβίωση.

Η εικόνα του Προμηθέα λειτουργεί ως σύμβολο της ικανότητας του ανθρώπου να ξεπερνά τα εμπόδια που συναντά και να συνεχίζει μια εξελικτική πορεία. Όπως αποδεικνύει και η ετυμολογία του ονόματός του είναι προνοητικός. Απέναντι στην απρονοησία, την έλλειψη οργάνωσης σκέψης και ορθού λογισμού του Επιμηθέα, ο Προμηθέας αντιπαραθέτει την προνοητικότητα, τον ορθό λογισμό, καθώς και την επινοητικότητα και τη δυνατότητα επίλυσης των εκάστοτε προβλημάτων που προκύπτουν. [304 λέξεις]

B2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ: Διόδωρος Σικελιώτης, Ιστορική Βιβλιοθήκη, 1,8,1-7

Τόσο στον μύθο του Πρωταγόρα όσο και στο απόσπασμα του Διόδωρου είναι εμφανής η αισιόδοξη οπτική για την εξέλιξη της ανθρωπότητας, καθώς τα δύο κείμενα συγκλίνουν ως προς το ότι ο πολιτισμός αναπτύχθηκε σταδιακά μέσα από τεχνικές και άλλες ανακαλύψεις. Στον μύθο ο άνθρωπος παρουσιάζεται στερημένος από δεξιότητες πριν την παρέμβαση του Προμηθέα, που του δωρίζει τη φωτιά και την τεχνική γνώση αφού τις κλέψει από τον Ήφαιστο και την Αθηνά, πριν την έξοδο του ανθρώπου στο φως την καθορισμένη από τη μοίρα ημέρα. Κατανοούμε, επομένως, στο πλαίσιο του συμβολισμού του μύθου, ότι οι πρωταρχικές γνώσεις είναι έμφυτες στον άνθρωπο και εννοούμε την παρέμβαση του Προμηθέα ως φάση της εξέλιξης, κατά την οποία δημιουργούνται αφενός οι προϋποθέσεις για την επιβίωση του ανθρώπου και την προσαρμογή του στο φυσικό περιβάλλον, κι αφετέρου πραγματοποιείται η γένεση των τεχνών.

Αντίστοιχα και ο Διόδωρος υποστηρίζει ότι μετά την ανακάλυψη της φωτιάς και άλλων χρήσιμων πραγμάτων οι άνθρωποι επινόησαν σιγά σιγά διάφορες τέχνες και οτιδήποτε άλλο βοηθούσε στη ζωή του συνόλου. Αναγνωρίζει επίσης, όπως και ο Πρωταγόρας έμμεσα μέσω του συμβολισμού του μύθου στη συνέχεια του, ότι η ανάγκη δίδασκε τις κατάλληλες δεξιότητες σε όποιον είχε από τη φύση την ικανότητα και είχε χέρια, λόγο, και ευφυΐα, για να τον βοηθούν στην κάθε περίπτωση. Και οι δύο, επομένως, υιοθετούν την άποψη ότι οι δεξιότητες, όπως και ο λόγος-ευφυΐα, είναι έμφυτα στον άνθρωπο.

Μια διαφορά που διαφαίνεται ανάμεσα στον μύθο του Πρωταγόρα και το απόσπασμα του Διόδοτου είναι ότι ο Πρωτάγορας επιλέγει τη μορφή του Προμηθέα ως σύμβολο αφενός μιας φάσης της εξελικτικής πορείας του ανθρώπου, αλλά και ως σύμβολο εξέγερσης, απελευθέρωσης, η οποία προϋποθέτει το αντίστοιχο τίμημα, ενώ στο απόσπασμα του Διόδοτου δεν υπάρχουν τέτοιοι συμβολισμοί ή μυθολογικές αναφορές. [284 λέξεις]

B3. 1-Σ, 2-Σ, 3-Λ, 4-Σ, 5-Λ

B4. σοφός-σοφίαν, γένος - γενέσθαι, ὁρᾷ, κλέπτει-κλέψας-κλοπῆς, ἔντεχνον-ἐφιλοτεχνεῖτην, τέχνην